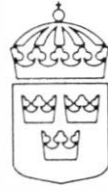

Motion till riksdagen

1987/88:Jo38

av Birgitta Hambraeus (c)

med anledning av prop. 1987/88:85
om miljöpolitiken inför 1990-talet

Mot.
1987/88
Jo38-42

Det är bra att regeringen vill verka för att den s. k. Brundtlandrapporten till FN skall genomsyra arbetet i olika internationella organ.

Men regeringen verkar inte riktigt ha förstått det nya synsätt som Brundtlandrapporten ger uttryck åt.

En uppbyggnad och förnyelse av världens näringsliv, så att det blir hållbart och bärkraftigt (sustainable), är ingen uppoffring ens av kortsiktiga välförhållanden.

Denna omställning kommer att avläsas i de ekonomiska modellerna som ekonomisk tillväxt. Och då blir det en tillväxt som verkligen skapar resurser och inte som nu ofta förstör resurser.

Regeringen tar inte konsekvenserna av detta synsätt i propositionen. I så fall skulle man betydligt kraftfullare ha föreslagit lagar och avgifter som hindrat fortsatt miljöförstörande verksamhet samtidigt som man visade på en väg ut för var och en, bl. a. genom övergångstider och enkelt tillgängligt investeringskapital för företag som ville starta eller gå över till en miljövänlig produktionsmetod.

Och man kunde göra detta i den trygga förvissningen att hårda miljökrav skulle skapa en förnyelse av näringslivet som skulle ge oss en fortsatt välfärd utan att det skedde på någons bekostnad eller till priset av förstörd framtid.

Vårt näringslivs framtida exportchanser ligger i att sälja giffria produkter av hög kvalitet och produktionsanläggningar som producerar varor på ett miljövänligt sätt, inte huvudsakligen "varor och tjänster på miljöområdet", som regeringen tycks tro.

Centern har i sin partimotion flera konkreta förslag i denna riktning.

Härutöver vill jag ta upp några frågor.

Bestrålning av livsmedel

Sverige verkar internationellt *för* att bestrålning av livsmedel skall bli en allmänt utbredd metod, särskilt i u-länderna. Vi bör upphöra med detta.

Metoden är kapitalkrävande och storskalig. Det finns risk att u-länderna blir bundna vid stora företag och att deras bestrålade produkter kommer att möta köpmotstånd, eftersom inställningen till metoden är negativ i större delen av världen. Varorna kan snabbt bli dåliga i fuktigt och varmt klimat, även om bakterier dödats. Det finns risk för att skämd mat kan passera kontroll, därför att bakterier dödats utan att de gifter de producerat förstörts.

Bestrålning är ett sätt att lura konsumenten. Varan ser färsk ut, men den är konserverad.

Vi har ingen lag i Sverige som förbjuder bestrålning av livsmedel. Vi har lämnat över ansvaret till livsmedelsverket som kan ge tillstånd. Något sådant har ännu inte lämnats. Men det verkar som om intressenterna ligger på, försiktigt så att man inte skall "oroa opinionen".

Jordbruksdepartementet har sänt ut en enkät om bestrålning och bl. a. frågat KF om deras inställning i ett antal frågor. KF anser inte att det finns något reellt och sakligt behov av att bestråla svenska livsmedel och att myndigheterna inte har någon anledning att ge tillstånd. De betonar att om import tillåts av bestrålade livsmedel, så är det ett oeftergivligt krav att dessa varor tydligt märks och att ansvaret för informationen om att varan är bestrålad åvilar importören.

Följande livsmedel har tillstånd i åtminstone ett land att bestrålas: avocado, bönor, dadlar, djupfryst frukt, djupfryst kyckling, djupfrysta måltider, endiver, fisk, fjäderfäkött, fläsk, färsk frukt, färska grönsaker, grodlår, jordgubbar, jordnötter, korv, kryddor, kyckling, körsbär, lök, majs, mango, müsli, paprika, potatis, päron, ris, riven ost, rågbröd, räkor, röda vinbär, snacks, sparris, svamp, torkad frukt, torkade grönsaker, tomater, vindruvor, vitlök, äggpulver, örtté.

Regeringen bör omedelbart undersöka om importerade livsmedel har bestrålats. Detta kan bl. a. göras genom enkäter till importörer som bör åläggas kännedom om ursprunget av sina varor.

Sverige bör upphöra med att i WHO, IAEA och andra internationella organ arbeta för bestrålning.

En lag bör stiftas som förbjuder bestrålning av svenska livsmedel och import av bestrålade livsmedel. Utskottet ombeds utarbeta erforderlig lagtext.

Miljömärkning

Regeringen nöjer sig med att kortfattat meddela att ett system med s. k. positiv miljömärkning kommer att utredas. Frågan har diskuterats i årtionden. Jag har bl. a. motionerat i samband med konsumentlagstiftningen på 1970-talet om en frivillig miljömärkning.

I Tyskland finns redan ett sådant system, den Blå Ängeln. Konsumentverket bör omedelbart få i uppdrag att utarbeta ett system med frivillig miljömärkning. Det finns ingen anledning att förelägga riksdagen något förslag, när systemet blir frivilligt.

Varje företag med självbevaringsdrift kommer att vilja ha det "Gröna märket", varför ett obligatorium inte är nödvändigt. Företag skall ha rätt att märka sina varor med märket när de uppfyller vissa klart redovisade miljökriterier i sin framställning och när varorna är lätta att återvinna eller lätt bryts ned i naturen.

Avgasrening för gamla bilar

Mot. 1987/88
Jo38

Katalysatorrening av avgaserna är bara ett sätt att minska utsläppen från bilarna. Det finns andra metoder. där en tillsats som får rum under bilens motorhuv åstadkommer en bättre förbränning i motorn, så att avgaserna reduceras betydligt. En uppfinnare i Rättvik har byggt några prototyper av en sådan apparat och prövar dem i praktiken bl. a. i en lastbil med enligt upp-gift goda resultat.

Det är viktigt att stimulera och bana vägen för sådana uppfinningar. I stället tycks de motarbetas. De stora bilföretagen har ett så tungt inflytande på forskning och utveckling att andras lösningar kan komma i skymundan. Transportforskningsdelegationen bör utarbeta ett program för olika lösningar på avgasproblemet och inte lämna någon möjlig idé utan en ingående prövning.

Vätgas

Det lär produceras tillräckligt med vätgas som spillprodukt i svensk industri för att köra samtliga bussar i landet. Vätgasen kan framställas genom elektrolysis, t. ex. med el genererad i vindkraftverk. Det finns nu metoder att binda vätgasen, så att explosionsrisken elimineras.

Till vätgasens fördelar hör dess stora miljövänlighet. När energin utvinns blir restprodukten rent vatten. Det finns nu experimentbilar som kör omkring med vätgas i många länder.

Welgasprojektet i Härnösand visade att det är fullt möjligt att köra en Saab och att laga mat på vätgas.

I Karlstad utreder kommunens trafikföretag ekonomin i att köra sina bussar med vätgas. Självfallet kommer det att bli dyrt att ställa om fordon till detta system. Lönsamheten i samhällets perspektiv bör utredas med tanke på miljöfördelar och långsiktig lönsamhet.

Ett försöksprojekt bör förläggas till högskolan Falun/Borlänge.

Miljövänliga hushållskemikalier

Hushållen använder ofta giftiga kemikalier som försvårar avloppsreningen. Ett forskningsprogram bör startas för att stödja idéer och projekt för att ta fram miljövänliga hjälpmedel i hushållet, t. ex. för disk, silverputs, golvbehandling, kemtvätt etc.

Kriteriet bör vara att ämnena lätt skall brytas ned i och ingå i naturens kretslopp. Effektivitet och pris får inte längre vara det enda konkurrensmedlet.

I Orsa tillverkas allputsmedlet Bioclean, med kalkbas, som är garanterat giftfritt och därtill motverkar försurningen när det kommer ut i avloppsvatten.

Avlopp

Avloppet förorenas både av kemikalier som används i hushållen och industrin och av spillvatten från gatorna bemängt med oljeprodukter, salter, metaller etc. Slammet blir oanvändbart efter reningen i reningsverket.

Reningsverken söker främst hindra närsalter från att nå recipienten, men släpper i stället ut gifterna.

Ledningsnätet är nu gammalt, och vi står inför stora investeringar i avloppssystemet. Dagens lösning är inte någon evig sanning. Ett nytt system måste utarbetas för avloppsrening, så att värdefulla ämnen tas till vara.

Det är antagligen klokare att rena avloppet i mindre enheter, där man har kontroll över vad det innehåller.

Naturvårdsverket bör starta ett utvecklingsprogram för framtidens avloppsrening. Därvid bör även industrins exportintressen beaktas. Hållbara lösningar bör utarbetas för en värld där brist på sötvatten blir ett allt allvarigare problem i både u- och i-länder.

Genetisk mångfald

Utarmningen av arter på jorden är ett enormt problem. Vetenskapen förändrar arvsmassan för att få fram vissa egenskaper. Efter ett tag går en sådan sort ut och måste förnyas. Växtförädlingsnämnden beslutar om vilka sorter som skall få odlas. Kvantitet är sedan länge det viktigaste kriteriet. Samhället driver alltså fram den genetiska utarmningen. U-länderna som inte kommit så långt i "den rationella utvecklingen" ännu har fortfarande en genetisk bredd i sin natur. Men skogsskövling och de kortsiktiga utvecklingssträvandena minskar snabbt mångfalden.

Regeringen bör stödja jordbrukare som önskar odla ursprungliga sorter och sorter som sållats fram genom urval av de bästa exemplaren utan genetik manipulation.

Växtförädlingsnämnden bör få instruktioner som breddar kriterierna för förädling och säkerställer genetisk variation. Det är cyniskt att som regeringen gör på s. 54 i propositionen uppmana jordbrukarna att bedriva jordbruket i rimlig utsträckning så att det bidrar till att bevara genetisk variation och värdefulla delar av fauna och flora i odlingslandskapet, samtidigt som man gör allt för att hindra dem från detta genom växtförädlingsnämndens krav på utsäde och genom en stenhård press på produktivitetshöjning.

Det ekonomiska stödet till enskilda jordbruksföretag som vårdar miljöer i odlingslandskapet med stora natur- och kulturvärden bör även kunna ges till odling för genetisk variation.

Regeringen bör i internationella organ arbeta för att stödja alla jordbrukare som upprätthåller en genbank genom att odla ursprungliga sorter.

Hemställen

Härmed yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om Brundtlandrapportens epokgörande nya inriktning av miljötänkandet.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om kartläggning av import av bestrålade livsmedel samt ändrad inriktning i det internationella arbetet,

3. att riksdagen beslutar om en lag mot bestrålning av livsmedel i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om miljömärkning av varor,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ett brett forskningsprogram för olika lösningar på avgasproblemet,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ett försöksprojekt med vätgas vid högskolan i Falun/Borlänge,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ett program för miljövänliga hushållskemikalier,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ett nytt system för avloppsrening,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om stöd till jordbrukare för upprätthållande av den genetiska mångfalden i naturen.

Stockholm den 5 april 1988

Birgitta Hambræus (c)